

Prvič so jako dragi — taka baterija bi stala po predloženih preračunih najmanj 500.000 gld. — hitro se obrabijo in v njih se zgublja veliko električne eneržije; tudi so letni stroški za njih ohranitev precej veliki. Poleg vsega tega pa zahtevajo natančnega in rednega nadzorstva.

Odsek se je na svojem potovanju prepričal in poleg tega še iz strokovnjaških izjav posnel, da bi bilo za Ljubljano najumestneje, narediti centralo za parno silo, pa ne za istomerne, temveč za mer izpreminjajoče toke. Skušnja namreč uči, da sta istomerni in pa mer izpreminjajoči toki glede na svojo uporabljivost za električno razsvetljava popolnoma jednakoveljavni, da je naprava za svoje mer izpreminjajoče tokove sploh cenejša in da funkcionirajo te naprave sploh z isto sigurnostjo in zanesljivostjo, kakor katera druga, in konečno, da pri teh napravah nismo nikakor vezani na katero si bodi lego centrale. Centrala dunajske „Internationale Electricitätsgesellschaft“, ležeča ob periferiji mesta blizu Rudolfovega mostu, pošilja svoje toke v daljavo 11 kilometrov; oskrbuje razsvetljava cesarskega dvorca, gledišč: Karltheater, Josefstädter Theater, Jantschtheater, različnih družih velicah dvoran itd., in vse to brez vsacega akumulatorja in z vso zanesljivostjo. Ta centrala rabi jednofazne mer izpreminjajoče toke. Podobne razmere nahajamo tudi drugod. Druga dunajska družba: „Electricitätsgesellschaft“, ki jo je vredila tvrdka Siemens in Halske ter rabi istomerne toke, pa ima tri centrale, in vendar oddaja komaj polovico toliko električne eneržije, kakor prva.

Navedeni razlogi so bili električnemu odseku odločilni, da je sestavil po poslanih mu projektih neko kombinacijo, o kateri je prepričan, da bi bila primerna za Ljubljano. Odsek je tega mnenja in trdnega prepričanja, da bi bilo za Ljubljano najugodnejše sledeče:

1. Ob periferije mesto, bodisi v bližini Bežigrada ali pa bolj proti Udmatu se zgradi električna centrala na parno silo za jednofazne mer preminjajoče toke s parnimi stroji za 600 konjskih sil, katero napravo bi zadoščalo za 5500 ostočasno svetečih žarnic s svetlostjo po 16 sveč.

2. V centrali bi se proizvajali električno toki do 2000 voltov napeti, ki se bodo po mestu raztekali po elektrovodni mreži, kakeršno nasvetuje tvrdka Ganz & Comp. v projektu.

3. Razdelilna elektrovodna mreža kakor vsa razsvetljava in oddaja električnih tokov za motorje se uredi po projektu Ganzovem.

4. Stavbe v centrali in naprava parnih kotlov se izvrše mutatis mutandis po načrtu tvrdke Siemens & Halske.

Na podlagi te kombinacije je odsek sestavil proračun za vse električno razsvetljava v obsegu, kakor bi bil sedaj potreben. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Telefon v Zagrebu. V Zagrebu sedaj delajo telefon. Drugi mesec se že izroči prometu.

6000 delavcev, ki so dosedaj dobivali pri državnih železnicah tedensko ali dnevno plačo hoče železniška uprava v sporazumljenji s trgovskim mrnisterstvom stalno nastaviti. S tem dobe vse ugodnosti stalno nastavljenih uslužencev.

Železniška kolesa iz papirja. Nič manj kakor 12.000 taci koles slednje leto naredi znana Pulmann-ova tovarna v Ameriki. Vsi vagoni prvega razreda te tvrdke imajo papirne kolesa. Papir se razreže na okrogle kolobarje, polima in stisne s hidravličnimi stiskalnicami. Na obeh straneh se prideneta jekleni plošči in to se dobro vkupe zbije s klini. Taka kolesa jako gladko teko. Obrabijo se pa tudi ne tako hitro, kakor bi kdo mislil, kajti poprej prevozijo na milijon kilometrov.

Korist in škodljivost golobov.

Po raznih gospodarskih listih se je pred nekaterimi leti mnogo tožilo o škodi, katero naredijo po polji golobje. To je bilo dalo povod, da so v Nemčiji preišljevali, da bi se popolnoma prepovedalo imeti golobe. Seveda, predno je vlada prišla pred parlament s tako predlogo, je dala stvar natančno preiskati, posebno ker v mnogih krajih v Nemčiji ravno goloboreja donaša ljudem precejšnjo dohodke. Pruski poljedelski minister je dal stvar obširno preiskavati. Poljedelski učitelj dr. Schleh v Herfordu se je dolgo pečal s to stvarjo. Preiskoval je kaj golobje jedo. Mnogim je preiskal želodec. V 107 golobih je našel 63.292 zrn od plevela, 31.461 zrn od poljskih rastlin.

Da bi pa določili, koliko škode v Nemčiji naredijo golobje, so se v nekaterih okrajih prešteli vsi golobje in potem se je iz tega približno preračunalo, koliko golobov bi bilo v vsej Nemčiji. Pokazalo se je, da na vdeet prebivalcev pride jeden golob. V vsej Nemčiji pojedjo ti golobje na leto kaci 2000 centov žita. To število ni ravno tako veliko, da bi že zaradi tega bilo potrebno kaci posebnih naredeb.

Nasprotniki golobov so posebno ugovarjali, da golobje posebno pobirajo vsejano seme, in se je celo zatrjevalo, da je večkrat potrebno zaradi tega celo v drugič sejati. Natančnejša poizvedovanja so pokazala, da zaradi golobov v drugič sejati ni nikdar treba. Sploh golobje nikjer ne pobero toliko vsejanega semena, da bi pozneje pri žetvi to dosti se poznalo. Ta škoda se popolnoma poravna s tem, kar golobje pobero mnogo zrn raznega škodljivega plevela.

Po tem je pa pomisliti, da imajo v nekaterih krajih precej dobička od tega, da prodajajo zlasti mladiče. Vspeh vse preiskave je bil, da se ne more govoriti o kaki posebni škodi, katero napravljajo golobje, izimši nekatere posamične slučaje. Če se škoda primerja z njih koristjo, je pač jasno, da ni nobenega povoda, da bi se z zakoni omejevala reja golobov.

Razmere v Avstriji bodo v tem oziru pač podobne

nemškimi in zatorej se tudi pri nas ne more govoriti o posebni škodljivosti golobov, seveda, dokler se njih število kje prekomerno ne pomnoži. Vsekako se škoda, katero napravljajo golobje, ne da nikakor primerjati škodo, katero v mnogih krajih napravlja raznovrstna divjačina.

Kmetijske raznoterosti.

Sleparije pri uvažanju italijanskega vina. Pokazalo se je, da se za znižano carino italijanskih vin uvažajo v Avstrijo tudi grška, španjska in francoska vina. Trgovci si znajo pridobiti napačno spričevalo o izvoru. Italijanska in avstrijska vlada ste se sporazumeli, da se bode le tisto vino pustilo z znižano ceno v Avstrijo, za katero bode kak avstrijski konzul potrdil da je zares italijansko.

Pomanjšanje prebivalstva na kmetih. V Nemčiji živelo je leta 1871. bilo 64 %/o, leta 1875 61 %/o, leta 1880 58¹/₂ %/o, in 1890. že le 53 %/o od skupnega prebivalstva države na kmetih. Vidi se torej, da število prebivalstva na kmetih pojema, v mestih pa narašča. Po kmetih vedno bolj primanjkuje delavskih močij, v mestih je pa mnogo ljudi brez dela.

Poučni in zabavni del.

Ženska odgoja v Rusiji.

V zadnjem času se tudi pri nas začenjajo zlasti narodni krogi bolj zanimati za žensko odgojo. O vplivu ženske na družbo, narodno vzgojo in razvoj se je že toliko pisalo, da bi bilo skoro preveč še zgubljeni o tem kako besedo. Posebno je tudi pri nas Slovencih odgoja ženstva jako pomembna, le žal, da je še pomankljiva in večkrat napak uravnana. Kakor v vsem, je tudi v tem treba, da popravimo, kar smo zamulili.

Naš položaj, naše kulturno stanje in druge okoliščine nas silijo, da večkrat pogledamo po naprednejših deželah, toda pri tem ne smemo pozabiti, da ne smemo vsega slepo posnemati, temveč je potrebno, da prilagodimo narodnemu značaju, potrebam in posebnostim. V Rusiji že poldrugo stoletje delujejo na polji ženske odgoje in ker je ruski narod soroden z našim je pač prav, ako se seznanimo nekoliko z žensko odgojo v Rusiji.

Že v stari Rusiji ni bil položaj žensk tako nesamo-stalen, kakor se obče misli na zapadu. Za Petra Velicega se pa začenja za rusko žensko nova doba, doba emancipacije. Vpliv ženske v Rusiji rastele je čudovito hitro, celo vladanje je bilo večkrat v ženskih rokah počenši od Katarine I., do slavne Kalarine II. Za vladanja poslednje stala je na čelu akademije znanosti znana in sloveča kneginja Katarina Daškova, katera se je bila pridobila višjo znanostno izobrazbo v Rusiji. Pozneje podpirala je v Rusiji žensko izobrazbo soproga carja Pavla, Marija Fedorovna, pod katere pokroviteljstvom so se v Rusiji ženske šole tako lepo razvile, da je tedaj stopila v življenje posebna „uprava zavodov carice Marije Fedorovne“, ki še danes vodi žensko šolstvo. Naravno je, da se je od tedaj v Rusiji ženska odgoja krepila, hitreje in temeljiteje razvijala.

Pred vsem moramo omeniti, da v Rusiji niso vse šole podrejene jedni osredni upravi, to je učnemu ministerstvu, kakor je to navada v drugih evropskih državah. V Rusiji je dvanajst razločenih organov, ki samostalno upravljajo posamične učne zavode. Tako je tudi z ženskimi šolami. Najstarši organ, kateremu je izročena uprava ženskih šol, je omenjena „uprava zavodov carice Marije“. Od šol, ki so podrejene tej upravi, omeniti so pred vsem ženske gimnazije.

Najprej je N. A. Višnjegradski poskusil vpeljati ženske gimnazije v Rusiji. Prva se je osnovala 1862. l. Ko so se po desetletnem obstanku te šole pokazale koristne in umestne, je ruska vlada njih upravi postavila na čelo posebnega načelnika, kateremu je leta 1879. dala še jednega pomočnika. Tega leta se je preosnovala uredba teh zavodov in prikrojila po osnovi t. i. institutov, o katerih govorimo pozneje. Te gimnazije imajo po sedem razredov, na njih se poučuje veronauk, rusčina in rusko slovstvo, francoščina, nemščina, zgodovina in zemljepis, matematika, prirodopis in fizika, vzgojeslovje, ročna dela, telovadba, lepomiselnost, risanje in petje. Učenke, ki dovrše te šole, dobe spričevala s pravicami za domače učiteljice. Deklice s takimi spričevali lahko nastopijo službo kot domače odgojiteljice, ali brez izpita lahko vstopijo v pedagoške kurze.

Ti pedagoški tečaji imajo po tri letnike in odgajajo učiteljice za srednje šole. Prvi dve leti se devojkam predavajo razne učne metode, tretje leto je odmenjeno praktičnemu vežbanju. Kurzi dele se na tri skupine. Prva skupina za ruski jezik in književnost, druga za tuja jezika, ta je za nemščino in francoščino, katerega si izbere slušateljica in tretja skupina za matematične in prirodne znanosti. Veronauk, rusčina, staroslovenščina in aritmetika so pa obvezni za vse tri skupine. Devojke, ki izvrše te kurze, imajo pravico predavati omenjene predmete v štirih nižjih razredih, tuja jezika pa morejo predavati v vseh razredih ženske gimnazije.

Razen omenjenih zavodov podrejeni so „upravi zavodov carice Marije“ še tako zvan „instituti“, ti so vrsto odgojališč, v katerih devojke pod neprestanim nadzorstvom dobivajo srednjo izobrazbo, da se morejo posvetiti ne samo rodbinskemu življenju, temveč tudi učiteljski službi. Vsi omenjeni zavodi so pod pokroviteljstvom carice same, a v njih upravo poklicani so najvišji ruski dostojanstveniki in najodličnejša gospoda.

Druge vrste ženskih gimnazij so v Rusiji tako imenovani zavodi, katere vodi učno ministerstvo. Osnovane so te učilnice pozneje ali podlaga je jim vendar naučna osnova iz 1862. leta. Današnja naučna osnova je pa vpeljana za te šole 1870. leta. Te državne gimnazije so osnovane za deklice vseh stanov in imajo po sedem razredov, poleg tega pa še jeden pripravljalni tečaj in osmi razred, imenovan pedagoški. Prvi trije razredi sestavljajo progimnazijo ali nižjo gimnazijo. Neposredno upravo v teh gimnazijah vodi načelnica, katero na predlog kursorja šolskega okrožja potrdi učni minister. Učitelji